

การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ในประเทศไทยระดับอาชีวศึกษา¹

กำพล ปิยะศิริกุล²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย เพื่อเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือสถาบันอาชีวศึกษาที่สอนภาษาจีนในประเทศไทย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับอาชีวศึกษาของประเทศไทยประสบปัญหาหลาย

¹ บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นการสรุปเนื้อหาสำคัญจากรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยระดับอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้บริหารจัดการโครงการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในการสัมมนา “การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย” ณ ห้องประชุมจุมภฏ-พันธุ์ทิพย์ ชั้น 4 อาคารประชาธิปไตย-ราไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันพฤหัสบดีที่ 7 เมษายน 2559 เวลา 8.00-16.00 น. จัดโดยศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

² อาจารย์ประจำหลักสูตรจีนศึกษา วิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ด้าน ผู้วิจัยจึงเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ ควรสร้างระบบการจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนที่มีประสิทธิภาพ โดยจัดประชุมเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันสร้างแผนการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2) ด้านหลักสูตร ควรจัดให้หลักสูตรภาษาจีนระดับปวช.มีความต่อเนื่องกับระดับมัธยมต้น และหลักสูตรภาษาจีนระดับปวส.มีความต่อเนื่องกับระดับปวช. และควรเพิ่มจำนวนชั่วโมงเรียน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ และควรกำหนดว่าหากสถานศึกษาใดยังไม่มีระเบียบเรียงหนังสือเรียนภาษาจีนขึ้นมาใช้เอง ก็ให้ใช้หนังสือเรียนภาษาจีนชุดใดชุดหนึ่งที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วว่ามีคุณภาพสูงสุด 4) ด้านผู้สอน ควรลดการพึ่งพาครูอาสาสมัครจีนและเร่งพัฒนาศักยภาพของครูไทยและครูจีนประจำ 5) ด้านผู้เรียน ควรเร่งสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาให้มากขึ้น รวมถึงควรกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาจีน 6) ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ หรือฮันบัน (Hanban) ให้มากขึ้น

คำสำคัญ อาชีวศึกษาไทย ภาษาจีน การจัดการเรียนการสอน

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ในยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบัน ไม่มีประเทศใดสามารถพัฒนาตนเองได้โดยไม่พึ่งพาประเทศอื่น เนื่องจากประชาคมโลกล้วนรับรู้สัมพันธ์ และรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นต้น การติดต่อสื่อสารและการไปมาหาสู่กันระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นทุกวัน การรู้จักประเทศอื่น ไม่ว่าจะเป็นภาษา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะด้านภาษาต่างประเทศ เพราะถือเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะไขประตูสู่ศาสตร์อื่น การจัดการศึกษาในประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับประเด็นนี้มากขึ้นเรื่อยๆ การศึกษาระดับอาชีวศึกษาก็เช่นกัน ปัจจุบันนี้ไม่เพียงแต่มุ่งฝึกทักษะวิชาชีพ แต่ยังมีการสอนภาษาต่างประเทศควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะภาษาจีน เนื่องจากประเทศไทยและประเทศจีนมีความสัมพันธ์แนบแน่นในทุกระดับ อีกทั้งบทบาทด้านเศรษฐกิจของประเทศจีนบนเวทีโลกก็โดดเด่นมากขึ้นทุกวัน การเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอาชีวศึกษาจึงแพร่หลายไปทั่ว แต่ไม่ปรากฏมีผู้ใดศึกษาว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับอาชีวศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง และควรมีแนวทางพัฒนาต่อไปอย่างไร โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยเห็นความสำคัญของประเด็นนี้ จึงดำเนินการศึกษาวิจัยโดยหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยระดับอาชีวศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาระบบการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทยและความเชื่อมโยงของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และของระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
- 3) เพื่อเสนอข้อเสนอยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทยและการเชื่อมโยงของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และของระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

สมมติฐานของการวิจัย

- 1) การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทยยังขาดระบบการพัฒนายอย่างต่อเนื่องที่ดี
- 2) การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทยยังขาดการเชื่อมโยงกับระดับการศึกษาอื่น

ขอบเขตของการวิจัย

- 1) ศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับปวช. และปวส. ของสถาบันอาชีวศึกษารัฐและเอกชนในประเทศไทย ประกอบด้วยการบริหารจัดการ หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียน และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

2) สังเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย และพิจารณาความเชื่อมโยงของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และของระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

3) ใช้ข้อมูลการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของสถาบันอาชีวศึกษาในปีการศึกษา 2557 เป็นหลัก

กลุ่มเป้าหมาย

สถาบันอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชนที่สอนภาษาจีนในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและใช้การวิจัยเอกสารเป็นวิธีเสริม กล่าวคือใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ละเอียดย และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดเป็นหลัก นอกจากนี้ยังใช้การวิจัยเอกสารในส่วนของการศึกษาประวัติความเป็นมา นโยบายและยุทธศาสตร์ของการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย เป็นต้น

1) แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการส่งแบบสอบถามไปยังสถาบันอาชีวศึกษาในประเทศไทยตามรายชื่อที่ได้จากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และในการรวบรวม

แบบสอบถามกลับมา ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามเหล่านี้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดการ หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน ผู้สอน ผู้เรียน และความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น และศึกษาความเชื่อมโยงของระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และของระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ด้วย เนื้อหาในแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษา ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษา ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้การคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) กับข้อมูลสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับอาชีวศึกษา และใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กับข้อมูลปัญหาและข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษา

2) การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง นอกจากใช้แบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนหนึ่งด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ละเอียด และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีโทรศัพท์สัมภาษณ์และเดินทางไปสัมภาษณ์ที่สถานศึกษา บุคคลที่สัมภาษณ์มีทั้งผู้รับผิดชอบด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา

เอกชน (สช.) ผู้บริหารและครูภาษาจีนของสถาบันอาชีวศึกษา และผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษา เป็นต้น

3) การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสารในการศึกษา ประวัติความเป็นมา นโยบายและยุทธศาสตร์ของการเรียนการสอน ภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทย โครงสร้างหลักสูตร และความร่วมมือด้านการเรียนการสอนภาษาจีนของสถาบันอาชีวศึกษา กับหน่วยงานอื่น โดยหาข้อมูลจากบทความวิชาการ หนังสือวิทยานิพนธ์ และเอกสารที่ได้จากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา เอกชน (สช.) เป็นหลัก

4) การสัมมนาระดมความคิดเห็น ในขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดการสัมมนา “การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย” ณ ห้องประชุมจุมภฏ-พันธุ์ทิพย์ ชั้น 4 อาคารประชาธิปไตย-รำไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 7 เมษายน 2559 เวลา 8.00-16.00 น. เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน ภาษาจีนในประเทศไทย ผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นผู้รับผิดชอบด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร และครูภาษาจีนจากสถานศึกษารัฐและเอกชน นักวิจัย นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญในวงการภาษาจีน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะอันมีค่าและเป็นประโยชน์จากการสัมมนาครั้งนี้มาปรับปรุงเนื้อหาของรายงานวิจัยฉบับนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจสภาพการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทยโดยตรงมีเพียงรายงานวิจัยการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย: ระดับอาชีวศึกษา (ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551) เนื้อหาในรายงานวิจัยฉบับนี้แบ่งเป็น 6 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ความเป็นมาของการวิจัย สมมุติฐานของงานวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประเด็นคำถามที่ต้องการคำตอบ วิธีการวิจัย การแบ่งงานกันทำ และระยะเวลาการทําวิจัย

บทที่ 2 ประวัติการเรียนการสอนภาษาจีนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาโดยสังเขป

บทที่ 3 นโยบายและยุทธศาสตร์การเรียนการสอนภาษาจีนในระดับอาชีวศึกษา

บทที่ 4 สถานภาพการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในปี 2550-2551 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ วิทยาลัย/โรงเรียน และนักเรียน หลักสูตร วิชาเรียน และแบบเรียนภาษาจีน อาจารย์สอนภาษาจีน การเรียนการสอนภาษาจีน และผลผลิต

บทที่ 5 เสียงสะท้อนจากโรงเรียน/วิทยาลัยอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ครู-อาจารย์สอนภาษาจีน หลักสูตร-แบบเรียน-สื่อการสอน นักเรียน-การเรียนการสอน ข้อเสนอแนะอื่นๆ และข้อสังเกต ข้อคิด และความเห็น

บทที่ 6 สรุป: ข้อสังเกต ข้อคิด ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน การ

บริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีน ปัญหาเรื่องหลักสูตร ปัญหาเรื่องแบบเรียน-สื่อการสอน ปัญหาเรื่องอาจารย์ภาษาจีน
 ผลิตผล: เรียนภาษาจีนไปใช้อะไรได้บ้าง และเสี่ยงสะท้อนจาก
 โรงเรียน/วิทยาลัยอาชีวศึกษา

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการ
 เรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทยช่วงปี 2550-
 2551เป็นหลัก พร้อมทั้งเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอน
 ภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาที่ดีด้วย รายงานวิจัยระบุว่าเนื่องจาก
 สถาบันอาชีวศึกษาเพิ่มขยายหลักสูตรภาษาจีนเร็วเกินไป ทั้งๆ ที่ไม่มี
 ความพร้อม จึงทำให้การเรียนการสอนภาษาจีนขาดคุณภาพ ควร
 สร้างเกณฑ์มาตรฐานในการอนุมัติให้เปิดหลักสูตรภาษาจีนและบังคับ
 ใช้อย่างเคร่งครัด สร้างเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินหลักสูตร
 หนังสือเรียน สื่อการเรียนการสอน และบังคับใช้อย่างจริงจัง กล่าว
 โดยละเอียดคือ ความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน
 ระหว่างสถาบันยังมีน้อย ผู้บริหารสถาบันควรร่วมมือ แลกเปลี่ยน
 ประสบการณ์และข้อมูลซึ่งกันและกัน หลักสูตรภาษาจีนในสถาบัน
 อาชีวศึกษามีความหลากหลาย เวลาเรียนแตกต่างกัน ทำให้ไม่มี
 มาตรฐานร่วมกัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรดูแลให้มี
 มาตรฐานใกล้เคียงกัน อีกทั้งควรจัดหลักสูตรภาษาจีนให้มีความ
 เชื่อมโยงต่อยอดกันได้ ปัญหาเรื่องหนังสือเรียนภาษาจีนก็เช่นกัน
 สถานศึกษาแต่ละแห่งใช้หนังสือเรียนไม่เหมือนกัน แม้แต่สถานศึกษา
 แห่งเดียวกัน ต่างระดับชั้นก็ใช้หนังสือเรียนต่างสำนักกัน ดังนั้นควร
 ส่งเสริมให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาจีนชาวไทยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ
 ชาวจีนผลิตหนังสือเรียนและสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ
 สอดคล้องกับรายวิชาภาษาจีนต่างๆ ที่มีอยู่ในหลักสูตรของทุก

ระดับชั้น ส่วนเรื่องครูภาษาจีน ปัญหาหลักคือขาดแคลนครูชาวไทย เนื่องจากมีส่วนหนึ่งที่เกษียณไปและอีกส่วนหนึ่งถูกบังคับให้เปลี่ยนจากการสอนวิชาอื่นมาสอนภาษาจีน ทำให้ไม่มีความรู้พื้นฐานมากพอ นอกจากนั้นประเด็นครูอาสาสมัครจีนก็ถือเป็นปัญหาใหญ่ เนื่องจากครูเหล่านี้สื่อสารกับผู้เรียนไม่ได้ และมาสอนเพียง 1 ปีก็กลับประเทศจีน ทำให้ไม่มีความต่อเนื่อง ผู้เรียนเรียนภาษาจีนแล้วไม่ค่อยได้นำไปใช้ประโยชน์ จึงถือเป็นการเสียเวลาเรียนโดยใช้เหตุ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานของแต่ละหลักสูตรว่าจะต้องติดตามประเมินผลการเรียนการสอนในแต่ละระดับอย่างไร เพื่อพยายามลดอัตราการสูญเปล่าของเวลาเรียนของผู้เรียน

สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษา

จากการสำรวจข้อมูลในแบบสอบถาม ข้อมูลของเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)³ รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจุบันสถาบันอาชีวศึกษาในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 908 แห่ง แบ่งเป็นสถานศึกษารัฐ 424 แห่ง และสถานศึกษาเอกชน 484 แห่ง ในจำนวนนี้มี

³ ข้อมูลจำนวนสถาบันอาชีวศึกษาทั้งหมดในประเทศไทยอ้างอิงจากเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา <http://www.vec.go.th/เกี่ยวกับสอศ/สถานศึกษาในสังกัด.aspx> ปรับปรุงข้อมูลวันที่ 25 ธันวาคม 2558 สืบค้นวันที่ 14 มกราคม 2559 และเว็บไซต์ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาเอกชน <http://vecp.vec.go.th/> ปรับปรุงข้อมูลวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559 สืบค้นวันที่ 6 เมษายน 2559

สถาบันอาชีวศึกษาที่สอนภาษาจีนทั้งสิ้น 173 แห่ง แบ่งเป็น สถานศึกษารัฐ 134 แห่ง และสถานศึกษาเอกชน 39 แห่ง สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการเรียนการสอนระดับปวช.และปวส.โดยใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 (ประกาศ ณ วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2556 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 เป็นต้นไป) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง พุทธศักราช 2557 (ประกาศ ณ วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เป็นต้นไป) ซึ่งประกาศโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

สำหรับระดับปวช. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 กำหนดให้มี 9 ประเภทวิชา รวม 58 สาขาวิชา ดังนี้ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม (มี 20 สาขาวิชา) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม (มี 9 สาขาวิชา) ประเภทวิชาศิลปกรรม (มี 15 สาขาวิชา) ประเภทวิชาคหกรรม (มี 5 สาขาวิชา) ประเภทวิชาเกษตรกรรม (มี 1 สาขาวิชา) ประเภทวิชาประมง (มี 2 สาขาวิชา) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (มี 2 สาขาวิชา) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ (มี 3 สาขาวิชา) และประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (มี 1 สาขาวิชา)

หลักสูตรกำหนดให้รายวิชาภาษาจีนอยู่ในกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศของหมวดวิชาเลือกเสรี มี 2 วิชา คือ 2000-9206 ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 1 (0-2-1) และ 2000-9207 ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 2 (0-2-1) วิชาละ 1 หน่วยกิต ใช้เวลาเรียน 2 คาบเรียน⁴

⁴ เวลาเรียน 1 คาบเรียน เท่ากับ 50 นาที

ต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ หลักสูตรของสาขาวิชาภาษาต่างประเทศ
ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ยังกำหนดให้มีรายวิชาภาษาจีนอีก 4 วิชา
ในกลุ่มทักษะวิชาชีพเลือกของหมวดวิชาทักษะวิชาชีพ คือ 2212-
2118 ภาษาจีน 1 (2-2-3), 2212-2119 ภาษาจีน 2 (2-2-3), 2212-
2120 ภาษาจีน 3 (2-2-3) และ 2212-2121 ภาษาจีน 4 (2-2-3)
วิชาละ 3 หน่วยกิต ใช้เวลาเรียน 4 คาบเรียนต่อสัปดาห์

สำหรับระดับปวส. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
พุทธศักราช 2557 กำหนดให้มี 9 ประเภทวิชา รวม 76 สาขาวิชา
ดังนี้ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม (มี 25 สาขาวิชา) ประเภทวิชา
บริหารธุรกิจ (มี 13 สาขาวิชา) ประเภทวิชาศิลปกรรม (มี 13
สาขาวิชา) ประเภทวิชาคหกรรม (มี 7 สาขาวิชา) ประเภทวิชา
เกษตรกรรม (มี 8 สาขาวิชา) ประเภทวิชาประมง (มี 2 สาขาวิชา)
ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (มี 3 สาขาวิชา) ประเภทวิชา
อุตสาหกรรมสิ่งทอ (มี 4 สาขาวิชา) และประเภทวิชาเทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสาร (มี 1 สาขาวิชา)

หลักสูตรกำหนดให้รายวิชาภาษาจีนอยู่ในกลุ่มวิชา
ภาษาต่างประเทศของหมวดวิชาเลือกเสรี มี 2 วิชา คือ 3000-9201
ภาษาและวัฒนธรรมจีน (2-0-2) และ 3000-9202 การสนทนา
ภาษาจีนสำหรับการทำงาน (2-0-2) วิชาละ 2 หน่วยกิต ใช้เวลาเรียน
2 คาบเรียนต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ หลักสูตรของสาขาวิชา
ภาษาต่างประเทศธุรกิจ ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ยังกำหนดให้มี
รายวิชาภาษาจีนอีก 4 วิชา ในกลุ่มทักษะภาษาต่างประเทศของกลุ่ม
ทักษะวิชาชีพเลือกในหมวดวิชาทักษะวิชาชีพ คือ 3212-2134
ภาษาจีน 1 (2-2-3), 3212-2135 ภาษาจีน 2 (2-2-3), 3212-2136

ภาษาจีน 3 (2-2-3) และ 3212-2137 ภาษาจีน 4 (2-2-3) วิชาละ 3 หน่วยกิต ใช้เวลาเรียน 4 คาบเรียนต่อสัปดาห์

ในด้านการกำกับดูแลสถาบันอาชีวศึกษา จากข้อมูลเว็บไซต์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ในปี 2481 ได้มีการประกาศจัดตั้งกรมวิชาการขึ้น กรมวิชาการมีหน้าที่จัดการศึกษาสายอาชีพ สังกัดกระทรวงธรรมการ ต่อมาในปี 2484 กระทรวงธรรมการเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงศึกษาธิการ และตั้งกรมอาชีวศึกษาขึ้นแทน กรมวิชาการ กรมอาชีวศึกษาดูแลจัดการศึกษาสายอาชีพเรื่อยมาจนกระทั่งปี 2546 เปลี่ยนเป็นสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีหน้าที่ดูแลสถาบันอาชีวศึกษารัฐ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) มีหน้าที่ดูแลสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน⁵ แต่ต่อมาวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 มีการประกาศคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 8/2559 เรื่อง การบริหารจัดการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 42 ง หน้า 3-4 ว่าให้โอนสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนทั้งหมดมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตั้งแต่วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2559 ดังนั้น ปัจจุบันนี้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

⁵ เว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา <http://www.vec.go.th/> เกี่ยวกับสอศ/ประวัติความเป็นมา.aspx สืบค้นวันที่ 14 มกราคม 2559

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาในประเทศไทยแบ่งออกได้เป็น 6 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ

สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างเป็นระบบ กล่าวคือได้ดำเนินการตามขั้นตอน PDCA (P: Plan วางแผน, D: Do ปฏิบัติตามแผน, C: Check ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน, A: Act ปรับปรุงแก้ไข)⁶ มีสถานศึกษาตอบว่ามีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน 81 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 95.29 มีการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ 68 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 80 มีการประเมินผลการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ 72 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 84.71 และมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุง 62 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 72.94 เป็นที่น่าสังเกตว่าสถาบันอาชีวศึกษา มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเกือบทุกแห่ง ถือว่าอยู่ในอัตราที่สูงมาก และสูงที่สุดในทุกขั้นตอนของกระบวนการ PDCA สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการวางแผนมากที่สุด แต่กลับไม่ใช่ว่าทุกแห่งได้นำแผนมาปฏิบัติตามที่ตั้งไว้ เพราะมีสถานศึกษาเพียง 68 แห่งที่ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ในขณะเดียวกันมีสถาบันอาชีวศึกษาจำนวนมากถึง 72 แห่งที่มีการประเมินผลการดำเนินการตามแผน แต่กลับมีเพียง 62 แห่งเท่านั้นที่นำผลการประเมินนั้นมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาจีนต่อไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไขเป็นขั้นตอนที่สถานศึกษาให้ความสำคัญน้อยที่สุดในทุกขั้นตอนของ

⁶ เว็บไซต์วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี <https://th.wikipedia.org/wiki/PDCA> สืบค้นวันที่ 14 มกราคม 2559

กระบวนการ PDCA ทำให้เห็นชัดว่าสถานศึกษามีความขัดแย้งในเรื่องการบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีน กล่าวคือให้ความสำคัญกับการวางแผนมากที่สุดแต่กลับนำผลประเมินมาปรับปรุงในปีต่อไปน้อยลง จึงอาจทำให้ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้ตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้แต่แรก และอาจไม่สามารถแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอีกอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2) ด้านหลักสูตร

ในระดับปวช. สถาบันอาชีวศึกษาทั้งรัฐและเอกชนเปิดรายวิชาภาษาจีนตามหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กำหนด คือ เปิดเป็นวิชาเลือกในกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศของหมวดวิชาเลือกเสรี 1 หน่วยกิต 2 คาบเรียนต่อสัปดาห์ มี 2 รายวิชาคือ ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 1 และภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร 2 โดยเปิดในระดับชั้นปวช.1 มากที่สุด รองลงมาคือระดับชั้นปวช.2 และปวช.3 แต่ในขณะเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดว่า หากสถานศึกษาใดมีความพร้อม ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องเรียนภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้น หรือจำเป็นต้องฝึกทักษะภาษาจีนด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ สถานศึกษานั้นก็สามารถเปิดรายวิชาภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้นหรือเฉพาะทางตามความเหมาะสมได้ ดังนั้นจะเห็นว่ามีสถานศึกษาหลายแห่งเปิดรายวิชาภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้นในระดับชั้นปวช.2 และปวช.3 เช่น ภาษาจีน 1 ภาษาจีน 2 ภาษาจีน 3 ภาษาจีน 4 ภาษาจีนขั้นสูง และสนทนาภาษาจีน

ในระดับปวส. สถาบันอาชีวศึกษาทั้งรัฐและเอกชนเปิดรายวิชาภาษาจีนตามหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กำหนด คือ เปิดเป็นวิชาเลือกในกลุ่มวิชา

ภาษาต่างประเทศของหมวดวิชาเลือกเสรี 2 หน่วยกิต 2 คาบเรียนต่อสัปดาห์ มี 2 รายวิชาคือ ภาษาและวัฒนธรรมจีน และการสนทนาภาษาจีนสำหรับการทำงาน โดยเปิดในระดับชั้นปวส.1 มากกว่าชั้นปวส.2 แต่ในขณะเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดว่า หากสถานศึกษาใดมีความพร้อม ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องเรียนภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้น หรือจำเป็นต้องฝึกทักษะภาษาจีนด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ สถานศึกษานั้นก็สามารถเปิดรายวิชาภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้นหรือเฉพาะทางตามความเหมาะสมได้ ดังนั้นจะเห็นว่าสถานศึกษาบางแห่งเปิดรายวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสารเพิ่มด้วย

ส่วนเรื่องจำนวนชั่วโมงคาบเรียน/สัปดาห์/รายวิชา สถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้เวลา 2 คาบเรียนเป็นหลัก และมีบางส่วนใช้เวลา 3-4 คาบเรียน โดยส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนในเวลาราชการปกติ แต่มีบางส่วนที่ปรับเวลาการเรียนการสอนภาษาจีนให้ยืดหยุ่นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนจนจบหลักสูตรได้ และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เลือกช่วงเวลาเย็นของวันจันทร์ถึงวันศุกร์และเวลากลางวันของวันเสาร์กับวันอาทิตย์ ทั้งนี้อาจจะเพื่อเอื้อความสะดวกแก่ผู้เรียนและผู้สอนก็เป็นได้

ในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีกิจกรรมเสริมทักษะภาษาจีนและวัฒนธรรมจีน เช่น กิจกรรมแข่งขันพูดสุนทรพจน์ภาษาจีน แข่งขันร้องเพลงภาษาจีน แข่งขันตอบคำถามความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศจีน แข่งขันคัดลายมือ กิจกรรมวันตรุษจีน วันไหว้พระจันทร์ วันตรุษจีน การเขียนพู่กันจีน ถักไหมจิ้น ตัดกระดาษจีน ระบายสีหน้ากากจีน ฝึกพูดภาษาจีนหน้าเสาธง เล่นตามสาย การแสดงผลงานนักเรียน และการจัดค่ายภาษาจีน

3) ด้านสื่อการเรียนการสอน

หนังสือเรียนที่สถาบันอาชีวศึกษาเลือกใช้มากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ 1) สัมผัสภาษาจีน 《体验汉语》 เรียบเรียงโดยสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ หรือฮั่นป๋าน (Hanban) จัดพิมพ์โดย Higher Education Press ประเทศจีน 2) ภาษาจีนกลาง 《汉语教程》 เรียบเรียงโดยกิตติ พรพิมลวัฒน์ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เอมพันธ์ 3) ภาษาจีนพื้นฐาน 《汉语基础》 เรียบเรียงโดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 4) ภาษาจีนหรรษา 《快乐汉语》 เรียบเรียงโดยสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ หรือฮั่นป๋าน (Hanban) จัดพิมพ์โดย Higher Education Press ประเทศจีน และ 5) แบบเรียนภาษาจีน 《汉语教程》 เรียบเรียงโดย Yang Jizhou (杨寄洲) จัดพิมพ์โดย Beijing Language and Culture University Press ประเทศจีน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าสถาบันอาชีวศึกษาเลือกใช้หนังสือเรียนภาษาจีนอย่างหลากหลาย มีทั้งหนังสือของประเทศไทย และหนังสือที่เรียบเรียงโดยอาจารย์ชาวไทยเอง นอกจากนี้ยังมีหนังสือเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเรียบเรียงเอง รวมถึงหนังสือจำนวนหนึ่งที่เรียบเรียงขึ้นตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นอกจากหนังสือเรียนแล้วสถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ยังนิยมใช้สื่อการเรียนการสอนในรูปแบบของซีดี (CD) วีซีดี (VCD) ดีวีดี

(DVD) สื่อมัลติมีเดีย (พาวเวอร์พอยท์ Power Point) สื่อออนไลน์ (ยูทูบ Youtube) อีกด้วย

ในด้านตัวอักษรจีนที่ใช้สอน สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่สอนเฉพาะอักษรจีนตัวย่อ ในขณะที่มีสถานศึกษาจำนวนหนึ่งใช้ทั้งอักษรจีนตัวย่อและตัวเต็มควบคู่กันไป ส่วนเรื่องระบบการถอดเสียงภาษาจีน สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ใช้ระบบพินอิน และมีส่วนหนึ่งใช้วิธีถอดเสียงภาษาจีนเป็นภาษาไทยควบคู่กันไปด้วย

ส่วนเรื่องสถานที่และทรัพยากรอื่นที่เอื้อต่อการเรียนการสอนภาษาจีน สถาบันอาชีวศึกษาเกือบครึ่งหนึ่งระบุว่าไม่มีห้องปฏิบัติทางภาษาและใช้ในการเรียนการสอนเป็นประจำ และมีสถานศึกษาจำนวนเกินครึ่งระบุว่าไม่มีหนังสือเสริมความรู้ภาษาจีนในห้องสมุดให้ผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง

4) ด้านผู้สอน

สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ยังพึ่งพาครูอาสาสมัครจีน ส่วนครูสัญชาติไทยอยู่ในลำดับที่สอง นอกจากนี้ยังมีครูสัญชาติจีนที่สถานศึกษาจัดหาเอง ครู/อาจารย์พิเศษ และครูสัญชาติอื่น ในบรรดาครูสอนภาษาจีนทั้งหมดนี้ ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาด้านภาษาจีน ครูสัญชาติจีนที่สถานศึกษาจัดหาเองและครูอาสาสมัครจีนมีจำนวนมากเป็นสองลำดับแรก แต่ครูสัญชาติไทยอยู่ในลำดับรองสุดท้าย มีครูสอนภาษาจีนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านภาษาจีน ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้สอนจะเป็นชาวไทยหรือชาวจีนต่างก็ใช้ภาษาจีนในการสอนมากที่สุด และยังมีสถานศึกษาจำนวนมากระบุว่าครูสอนภาษาจีนใช้ภาษาสองภาษาขึ้นไปในการสอนภาษาจีน นอกจากนี้ จำนวนคาบเรียนที่ครูสอนภาษาจีนในสถาบันอาชีวศึกษาทั้งหมดใช้สอนภาษาจีนต่อสัปดาห์เฉลี่ยอยู่ที่ 13.74 คาบเรียน

5) ด้านผู้เรียน

อัตราผู้เรียนภาษาจีนเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เรียนทั้งหมดในระดับชั้นนั้นอยู่ที่ร้อยละ 30-60 ถือเป็นจำนวนไม่น้อย ในขณะที่จำนวนผู้เรียนภาษาจีนเฉลี่ยต่อห้องส่วนใหญ่อยู่ที่ 20-30 คน ถือเป็นจำนวนที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ แต่ในความเป็นจริงเนื้อหาการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นนั้นส่วนใหญ่ไม่มีความต่อเนื่องกัน ดังนั้นผู้สอนจึงต้องเริ่มสอนตั้งแต่ต้นใหม่ การที่ผู้เรียนในห้องเดียวกันมีพื้นฐานภาษาจีนไม่เท่ากันก็อาจเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้สถานศึกษาส่วนใหญ่เชื่อว่าการเรียนภาษาจีนเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนโดยตรง โดยเฉพาะด้านการงานและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในอนาคต

6) ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

สถาบันอาชีวศึกษาหลายแห่งมีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ หน่วยงานที่สำคัญเหล่านี้คือสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติ หรือฮันบัน (Hanban) สถาบันขงจื่อ ห้องเรียนขงจื่อ โรงเรียน หรือสถาบันอาชีวศึกษาอื่น และมหาวิทยาลัย ทั้งนี้สถาบันอาชีวศึกษาได้รับประโยชน์จากความร่วมมือหลายด้าน โดยเฉพาะด้านผู้สอน ด้านสื่อการสอน ด้านทุนการศึกษา ด้านหลักสูตร และด้านผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนเรื่องการจัดค่ายภาษาจีน การแลกเปลี่ยนนักเรียน การฝึกอบรบ และการศึกษาดูงาน เป็นต้น

ปัญหาและข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบ การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษา

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปปัญหาและเสนอ
ข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการจัดการ
เรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน
ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ

สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการวางแผนมากที่สุดแต่กลับ
นำผลประเมินมาปรับปรุงในปีต่อไปน้อยลง จึงอาจทำให้ไม่สามารถ
พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้ตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้แต่แรก
และอาจไม่สามารถแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอีกอย่างมีประสิทธิภาพ
เท่าที่ควร แต่จากข้อมูลเรื่องปัญหาด้านการบริหารจัดการการเรียน
การสอนภาษาจีนจะเห็นว่า ในความเป็นจริงแล้วสถานศึกษายังขาด
ระบบในการบริหารจัดการที่ดีอยู่ ดังนั้นข้อมูลจึงขัดแย้งกันเอง ผู้วิจัย
เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่าผู้บริหารควรสร้างระบบ
การบริหารจัดการการเรียนการสอนภาษาจีนที่มีประสิทธิภาพ โดยจัด
ประชุมเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันสร้างแผนการทำงานอย่างเป็น
ระบบและต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบการ
ปฏิบัติตามแผน ติดตาม และปรับปรุงแก้ไข เมื่อทุกฝ่ายเห็นความ
มุ่งมั่น ความจริงใจ และความเอาใจใส่ของผู้บริหารแล้ว ก็ย่อมปฏิบัติ
ตามนโยบายอย่างเคร่งครัดตามไปด้วย

2) ด้านหลักสูตร

สถานศึกษาเปิดรายวิชาภาษาจีนตามหลักสูตรที่สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กำหนดทั้งในระดับปวช.และ
ปวส. แต่ในขณะเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาก็

กำหนดว่า หากสถานศึกษาใดมีความพร้อม ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องเรียนภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้น หรือจำเป็นต้องฝึกทักษะภาษาจีนด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ สถานศึกษานั้นก็สามารถเปิดรายวิชาภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้นหรือเฉพาะทางตามความเหมาะสมได้ ดังนั้นจะเห็นว่าสถานศึกษาหลายแห่งเปิดรายวิชาภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้นด้วย แต่ปัญหาหลักที่พบคือความต่อเนื่องเชื่อมโยงกับการศึกษาระดับอื่น ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอยุทธศาสตร์ว่า เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนภาษาจีนได้อย่างต่อเนื่องในระดับที่สูงขึ้น ควรจัดให้หลักสูตรภาษาจีนระดับปวช.มีความต่อเนื่องกับระดับมัธยมต้น และหลักสูตรภาษาจีนระดับปวส.มีความต่อเนื่องกับระดับปวช. ควรเพิ่มจำนวนชั่วโมงเรียนเป็น 3-4 คาบเรียนต่อสัปดาห์ โดยแยกเรียนครั้งละ 1 คาบเรียน ชั่วโมงเรียนที่เพิ่มขึ้นมาไม่จำเป็นต้องให้ครูสอนอย่างเดียว แต่อาจจะให้ผู้เรียนมาฝึกท่องบทสนทนาเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม หรือจัดกิจกรรมเสริมก็ได้ ผู้เรียนจะได้มีโอกาสทบทวนและฝึกฝนบ่อยขึ้น ควรเพิ่มรายวิชาภาษาจีนในระดับปวช.เป็น 6 วิชา (ภาคการศึกษาละ 1 วิชา) และระดับปวส.เป็น 4 วิชา (ภาคการศึกษาละ 1 วิชา) ทั้งนี้สามารถกำหนดให้เป็นวิชาเลือกเสรีไว้ก่อน เนื่องจากต้องดูความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่งด้วย หากสถานศึกษาแห่งใดมีความพร้อม ก็สามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาภาษาจีนมากขึ้นได้ตามลำดับ

3) ด้านสื่อการเรียนการสอน

ในด้านหนังสือเรียนภาษาจีน ปัจจุบันสถานศึกษาเลือกใช้หนังสือเรียนภาษาจีนอย่างหลากหลาย มีทั้งหนังสือของประเทศจีน และหนังสือที่เรียบเรียงโดยอาจารย์ชาวไทยเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ไม่ได้ประกาศอย่าง

เป็นทางการว่ากำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งใช้หนังสือเรียนภาษาจีนเล่มใดโดยเฉพาะ แต่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีการแนะนำหนังสือเรียนผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานแทน ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดว่าหากสถานศึกษาใดยังไม่มีระเบียบเรียนหนังสือเรียนภาษาจีนขึ้นมาใช้เอง ก็ให้ใช้หนังสือเรียนภาษาจีนชุดใดชุดหนึ่งที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วว่ามีคุณภาพสูงสุด และควรจัดทำคู่มือการสอนสำหรับครูและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สอดคล้องกันไปด้วย ทั้งนี้หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดให้ใช้หนังสือเรียนภาษาจีนชุดใดชุดหนึ่งในระดับปวช. เนื้อหาของหนังสือก็ควรมีความต่อเนื่องกับหนังสือของระดับมัธยมต้น และหนังสือเรียนภาษาจีนชุดที่ใช้ในระดับปวส. เนื้อหา ก็ควรมีความต่อเนื่องกับหนังสือของระดับปวช. เช่นกัน นอกจากนี้ควรมีการสำรวจความเห็นในด้านการใช้หนังสือเรียนภาษาจีนเป็นระยะ เพื่อจะได้ดำเนินการปรับปรุงให้ทันสมัยต่อไป

ในด้านสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ สถานศึกษายังขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและจัดหาสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ให้สถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะสั้นไปก่อน จากนั้นควรสนับสนุนด้านงบประมาณและจัดอบรมให้ครูภาษาจีนสามารถจัดทำสื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วยตนเอง เนื่องจากครูเหล่านั้นเป็นผู้รู้สภาพการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาของตนเองดีที่สุด จึงน่าจะทำสื่อการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดีที่สุดเช่นกัน

ในด้านห้องปฏิบัติการภาษาจีนและห้องเรียนภาษาจีน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดสร้าง

ห้องปฏิบัติการภาษาจีนและห้องเรียนภาษาจีนหรือจัดหาอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ให้สถานศึกษาที่มีความพร้อม จากนั้นค่อยขยายไปยังสถานศึกษาแห่งอื่น เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภาษาจีนแก่ผู้เรียนให้มากที่สุด

4) ด้านผู้สอน

สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ยังพึ่งพาครูอาสาสมัครจีน ส่วนครูสัญชาติไทยอยู่ในลำดับที่สอง ที่เหลือคือครูสัญชาติจีนที่สถานศึกษาจัดหาเอง ครู/อาจารย์พิเศษ และครูสัญชาติอื่น ในบรรดาครูสอนภาษาจีนทั้งหมดนี้ ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาด้านภาษาจีน ในจำนวนนี้มีครูสัญชาติจีนที่สถานศึกษาจัดหาเองและครูอาสาสมัครจีนอยู่มากเป็นสองลำดับแรก แต่ครูสัญชาติไทยอยู่ในลำดับรองสุดท้าย มีครูสอนภาษาจีนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านภาษาจีน ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอยุทธศาสตร์ว่าสถานศึกษาควรลดการพึ่งพาครูอาสาสมัครจีนและเร่งพัฒนาศักยภาพของครูไทยและครูจีนประจำ ในส่วนของการลดการพึ่งพาครูอาสาสมัครจีน หากในระยะใกล้สถานศึกษาใดยังมีความจำเป็นต้องพึ่งพาอยู่ ก็ควรจัดให้มีระบบครูพี่เลี้ยง เมื่อสถานศึกษามีความพร้อมแล้ว ก็สามารถลดการพึ่งพาครูอาสาสมัครจีนอย่างค่อยเป็นค่อยไปในส่วนของการพัฒนาศักยภาพครูไทยและครูจีนประจำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูไทยและครูจีนประจำได้เข้าร่วมการประชุม อบรม และสัมมนาด้านการเรียนการสอนภาษาจีน ให้ทุนการศึกษาเพื่อศึกษาต่อแบบระยะสั้นและระยะยาวทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมให้ผลิตงานวิชาการเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านภาษาจีน และจัดประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ในหมู่ครูภาษาจีนอาชีวศึกษาระดับจังหวัด ภูมิภาค และประเทศ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาครู

ไทยและครูจีนประจำเหล่านี้ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนระดับอาชีวศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

5) ด้านผู้เรียน

ปัญหาด้านผู้เรียนที่สำคัญที่สุดคือผู้เรียนขาดสภาพแวดล้อมทางภาษาจีน ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่าผู้บริหารและครูจำเป็นต้องเร่งสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาให้มากขึ้น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นการฝึกทักษะและปฏิบัติจริงสามารถช่วยสร้างสภาพแวดล้อมนี้ได้ เช่น การแข่งขันร้องเพลงจีน เทศกาลภาพยนตร์จีน ชมรมภาษาจีน เสียตามสาย บอร์ดนิทรรศการแนะนำประเทศจีน กิจกรรมวัฒนธรรมในวันสำคัญต่างๆ ของประเทศจีน ค่าภาษาจีนระหว่างสถาบัน นอกจากนี้ทุกฝ่ายต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาจีน สิ่งทีใกล้ตัวที่สุดคือการศึกษาต่อและการทำงาน สถานศึกษาอาจเชิญศิษย์เก่าหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับที่สูงขึ้นหรือทำงานเกี่ยวข้องกับภาษาจีนมาแบ่งปันประสบการณ์แก่ผู้เรียน สถานศึกษาอาจจัดนิทรรศการจัดหางาน (Job Fair) เชิญผู้ประกอบการต่างๆ ที่ต้องการผู้สำเร็จการศึกษาสายอาชีวศึกษาที่รู้ภาษาจีนเข้ามามีบทบาทสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน เป็นต้น

6) ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

สถานศึกษายังขาดความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น และกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทยยังขาดความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาของประเทศจีนในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนที่เป็นรูปธรรม ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งสร้างความร่วมมือกับ

กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาจีนนานาชาติ หรือฮันบัน (Hanban) ให้มากขึ้น เน้นการสนับสนุนด้านสื่อการเรียนการสอนภาษาจีน หลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญ และทุนการศึกษา เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน หลักสูตร และศักยภาพของครูไทยและครูจีนประจำ ในขณะเดียวกันก็ควรแนะนำช่องทางหรือเป็นตัวกลางในการสร้างความร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยของประเทศไทยให้สถานศึกษาไทยด้วย เพื่อจะได้สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันด้วยกันเองในรูปแบบการส่งนักเรียนไปฝึกงานหรือการแลกเปลี่ยนนักเรียนและครู เป็นต้น ทั้งนี้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายในประเทศก็สำคัญไม่น้อยไปกว่าหน่วยงานภายนอกประเทศ กล่าวคือสถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยอื่นในจังหวัดหรือภูมิภาคเดียวกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การสอนภาษาจีนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังควรทำความร่วมมือกับผู้ประกอบการ สมาคม หรือองค์กรเอกชนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มโอกาสการทำงานของผู้เรียนต่อไป

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2557. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติการเรียนการสอนภาษาจีน ระดับ อาชีวศึกษา. เอกสารแนบหนังสือจากสำนักมาตรฐานการ อาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ถึงผู้อำนวยการศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ ศธ 0606/228 วันที่ 16 เมษายน 2558.
- จรัสศรี จิรภาส และคณะ. 2551. การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตร บัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2544. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ประพิน มโนมัยวิบูลย์. 2550. “พัฒนาการของการเรียนการสอน ภาษาจีนในประเทศไทย”. วารสารอักษรศาสตร์ ปีที่ 36 ฉบับที่ 2, หน้า 64-82. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์ และคณะ. 2550. ข้อมูลพื้นฐานการจัดการ เรียนการสอนและความต้องการภาษาต่างประเทศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา. 2550. นโยบายการสอนภาษาต่างประเทศ ของไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2557. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2556 (เพิ่มเติม พ.ศ.2557 และเพิ่มเติมพ.ศ.2558).

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2557.

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557.

ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.

รายงานวิจัยการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย :

การศึกษานอกระบบ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.

รายงานวิจัยการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย :

ระดับประถม-มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.

รายงานวิจัยการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย :

ระดับอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.

รายงานวิจัยการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย :

ระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เว็บไซต์ภาษาไทย

เว็บไซต์วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (<https://th.wikipedia.org>)

เว็บไซต์ศูนย์ส่งเสริมการอาชีวศึกษาเอกชน (<http://vecp.vec.go.th>)

เว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

(<http://www.vec.go.th>)

เอกสารภาษาจีน

帕恰妮·旦日勇. 2007. 《泰国的华文教育沿革——中泰合作的新里程碑》. 中泰关系三十年: 回顾与展望, 第 178-190 页. 香港社会科学出版社有限公司.

张美君. 2012. 《泰国华文教育与汉语教学曲折发展的原因分析》. 北京大学博士研究生学位论文.

A Research for the Development of Chinese Language Instruction Offered by Vocational Education in Thailand

Kampol Piyasirikul

ABSTRACT

This research explores the current status and challenges of Chinese language instruction at vocational colleges in Thailand with the ultimate goal of proposing policy and strategy recommendations on the matter. The data were collected through questionnaires and interviews with related parties. Target populations were Thai vocational institutes which offer Chinese modules. Then, the data were studied by percentage, means and standard deviation, followed by analysis, synthesis and research composition. The finding indicates that there are a range of problems in Chinese instruction offered at Thai vocational colleges. Thus, the researcher's policy and strategy recommendations are (1) striving for an effective Chinese instruction management through meetings between concerned parties to formulate systematic and continuous work plans; (2) ensuring continuation of curriculums between vocational certificates and lower secondary schools, and also between diplomas and vocational certificates. In addition, longer time schedules should be implemented; (3)

providing more access to electronic instructional media. It is also suggested that a selected highest quality materials verified by experts be allowed to come into use when no in-house textbook is available; (4) encouraging a lesser reliance on volunteer native teachers. Rather, it is paramount that the development of competency of full time Thai and Chinese teachers be at top of the agenda; (5) promoting more engaging instructional environments so that students are more motivated and realize the importance of Chinese; (6) fostering greater cooperation with the Ministry of Education of the People's Republic of China, specifically with the Office of Chinese Language Council International (known as Hanban).

Keywords: *Thailand Vocational education, Chinese, Instruction*